

**Vuorentausta-Soppeenharjun päiväkodin
TOIMINTASUUNNITELMA 2018-2019**

Päiväkodit laativat vuosittain kaikkia yksikön toimintamuotoja koskevan toimintasuunnitelman kunnassa käytössä olevaan lomakepohjaan. Päiväkodin johtaja laatii suunnitelman syyskuun loppuun mennessä yhdessä päiväkodin henkilöstön kanssa ja sen hyväksyy varhaiskasvatuksen johtaja. Päiväkodin johtaja arvioi ja kehittää yksikkönsä toimintasuunnitelmaa säännöllisesti yhdessä henkilöstön kanssa. (Vasu, 5.)

Päiväkoti:

Vuorentausta-Soppeenharjun
päiväkoti

Lukuvuosi:

2018-2019

Käsitelty päiväkodissa (pvm)

26.-28.9.2018

Päiväkodin johtajan allekirjoitus

Outi Heinilä

1 KUVAUS YKSIKÖSTÄ

Päivittäinen aukioloaika 6-17 (Soppeenharjun pk) 6.30-17.00 (Vuorentaustan pk.)

Päiväkodin toimintamuodot Varhaiskasvatus ja esiopetus

Ryhmät / RYHMÄN HENKILÖSTÖRAKENNE Soppeenharjussa on 2 pienten ryhmää (1-3v) sekä kaksi 3-5- vuotiaiden ryhmää. Vuorentaustassa on eskariryhmä sekä sisarusryhmä (2-5v)

RYHMÄN HENKILÖSTÖRAKENNE Soppeenharjussa pienten ryhmässä on molemmissa lto+2lh. Isojen ryhmissä on toisessa 1lto+ 2lh ja toisessa 2lto+1lh. Vuorentaustassa on eskariryhmässä 2,5 lto+2 lh ja sisarusryhmässä 2lto+ 2lh.

TOIMINNAN KULKU,

Aamulla lapsi ja vanhempi kohdataan rauhassa. Tervehditään ja kuullaan, mikäli vanhemmalla on asiaa päivään liittyen. Lasta ja vanhempaa tervehditään ja toivotetaan tervetulleeksi.

Aamulla lapset otetaan vastaan yhdessä ryhmätilassa. taloissa on yksi ovi auki vanhemmille siihen asti kunnes taloon tulee seuraava työntekijä. Klo 7 jakaannutaan omiin ryhmiin. Lapsilla on mahdollisuus leikkiin ennen aamupalaa.

Aamupala tarjoillaan omissa ryhmissä. Toiminta tapahtuu pienryhmissä aamupalan jälkeen. Aikuiset toimivat tiimipareina, jolloin pienryhmä on mahdollista jakaa vielä osiin. Arki on rytmitetty. Osa ryhmistä lähtee aamupalalta ulkoilemaan ja osa jää ensin sisätiloihin. Metsäretket kuuluvat säännöllisesti viikko-ohjelmaan.

2 VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ JA TAVOITTEET (Vasu, 11)

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa (Vasu, 11).

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa.

Oppimiskäsitys pohjautuu näkemykseen lapsesta aktiivisena toimijana. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Siinä yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu. Oppimista tapahtuu muun muassa lasten havainnoissa ja tarkkaillaessa ympäristöään sekä jäljitellessä muiden toimintaa. Lapset oppivat myös leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa. (2.5 s.20)

Pedagogiikka näkyy varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa, oppimisympäristöissä sekä kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudessa. Pedagogiikan painottuminen varhaiskasvatuksen kokonaisuudessa edellyttää pedagogista asiantuntemusta sekä sitä, että henkilöstöllä on yhteinen ymmärrys siitä, miten lasten oppimista ja hyvinvointia voidaan parhaalla tavalla edistää. (2,6 s.20)

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa laaja-alaiselle osaamiselle, joka muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla.

2.1. PÄIVÄKODIN ARVOPERUSTA (Vasu, 17)

Varhaiskasvatyksyksiköissä käydään säännöllistä arvokeskustelua siitä, miten Ylöjärven kaupunkistrategian arvot ja varhaiskasvatuksen perusteiden mukaiset arvot näkyvät varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Lisäksi on tärkeää, että jokainen varhaiskasvatuksen henkilökunnan jäsen miettii omia arvojaan ja miten ne näkyvät tavassa tehdä työtä lasten kanssa (Vasu, 19)

Päiväkotimme arvot perustuvat Ylöjärven kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan. Arvot toimivat kaiken toimintamme perustana ja ne ohjaavat henkilökunnan toimintaa lasten kanssa. Vasun pohjalta käydyissä arvokeskusteluissa on henkilökunnalta noussut esiin asioita siitä, millä tavoin eri arvot on huomioitu arjessamme.

Lapsuuden itseisarvo

- Aikuisen läsnäolo, lapsen kuuleminen, arjen kiireettömyys, syli ja turva
- Hyväksytään lasten oma persoonallisuus ja arvostetaan häntä sellaisena kuin hän on. Annetaan sijaa erilaisuudelle.
- Havainnoidaan lasta ja huomioidaan hänen kiinnostuksen kohteensa; hyödynnetään oppimisessa ja tarjotaan lapsen kiinnostuksen mukaisia virikkeitä.
- Turvallinen aikuinen; rajat positiivisella tavalla huomioiden.
- Lähestytään lasta lapsen ehdoilla, otetaan kontaktia, kysellään, kuunnellaan, tutustutaan lapseen rauhassa. Ansaitaan lapsen luottamus.
- Opetellaan ryhmässä toimimista ja olemaan osana ryhmää esim. oman vuoron odottaminen, toisten huomioonottaminen.

Ihmisenä kasvaminen

- Kiusaamisen ehkäisyssä käytämme Mini Verson ohjeistusta. Ristiriidat ratkaistaan sovittelemalla ketään syylistämättä; oikeudenmukaisuus, keskustellaan mikä on oikein ja mikä väärin.
- Kaveritaitojen harjoittelu; mietitään, millainen on kiva kaveri ja onko lapsi itse sellainen.
- Päiväkodille on laadittu oma kiusaamisen ehkäisemissuunnitelma.
- Tuemme kauniita käytöstapoja sekä vuorovaikutustaitoja. Huomioimme erityisesti aikuisen tapaan puhua lapselle, lapselle opetetaan kiitos ja anteeksi sekä puhumaan kauniisti toiselle.

- Henkilökunta kohtaa toisensa ja asiakkaat kunnioittavasti toisiaan arvostaen. Aikuisten keskinäisen vuorovaikutuksen malli on keskeisessä osassa lasten oppimisessa.
- Rohkaistaan ja tuetaan lasta toimimaan oma-aloitteisesti; kannustus, rohkaisu ja positiivinen palaute on ensisijaisen tärkeää.
- Puhutaan avoimesti tunteista ja huolehditaan siitä, että lapsella on oikeus erilaisiin tunteisiin, aikuisen tehtävä on olla läsnä ja auttaa lasta tunteiden käsittelyssä.

Lapsen oikeudet

- Annetaan lapselle päivän aikana mahdollisuuksia valita esim. leikki ja myös leikkikaverit. Annetaan jokaiselle lapselle mahdollisuus omiin lempipuuhiinsa. Aikuinen suunnittelee toimintaa lasten mielenkiinnon kohteet huomioiden.
- Muistetaan positiivinen palaute, on lapsen kasvu- ja kehitykselle erittäin tärkeää.
- Huolehditaan tarvittaessa lapsen erityisen tuen tarpeista
- Tuetaan lapselle ominaista tapaa ilmaista itseään. Huomioidaan oppiminen leikin kautta (leikki on päävälineenä kaikessa lapsen oppimisessa).
- Turvallinen sosiaalinen ympäristö -> Lempeät ja helposti lähestyttävät aikuiset huolehtivat, että kaikilla lapsilla on hyvä olla
- Aikuinen läsnä myös leikkitalanteissa, mahdollistaa nopean puuttumisen ristiriitatilanteissa sekä mahdollistaa leikin jatkumisen sekä rikastuttamisen.
- Panostetaan siihen, että kaikki lapset tuntevat kuuluvansa ryhmään tasa-arvoisesti; kaikille yhteiset säännöt sekä toimintamallit.
- Ollaan mukana niin lapsen onnistumisten kuin epäonnistumistenkin hetkellä. Puhutaan tunteista ja kohdataan ne yhdessä
- Annetaan myös lapselle mahdollisuus antaa palautetta ja arvioida toimintaa.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

- Lasten kanssa mietitään monikulttuurisuutta huomioiden tasa-arvo
- Henkilökunta huomioi omassa käyttäytymisessään lasten sukupuolisensitiivisen kohtelun (ei tyttöjen tai poikien leikkejä).
- Korostetaan kaikkien yhdenvertaisuutta ja tärkeyttä kulttuurista, sukupuolesta tai muista henkilöön liittyvistä piirteistä riippumatta.
- Erilaisuus on rikkaus.

Perheiden monimuotoisuus

- Arvostetaan ja kunnioitetaan monimuotoisia perheitä ja kohdataan heidät avoimesti
- Tutustutaan mahdollisesti erilaisiin kulttuureihin, katsomuksiin, uskontoihin tai kasvatusnäkemysiin.
- Arvostetaan jokaista perhettä ja tuetaan lapsen perheidentiteettiä, jotta myös lapsi voi kokea perheensä arvokkaaksi ja tärkeäksi.
- Muistamme, että teemme työtä perheitä varten. Kunnioitamme vanhempien toiveita ja kasvatusnäkemystään sekä huomioimme heidät toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä.

Terveellinen ja kestävä elämäntapa

- Opetellaan maistamaan erilaisia ruokia. Rohkaisu ja kannustus sekä aikuisen esimerkki ovat tärkeitä.
- Huomioidaan terveellisyys. Herkkuja ei tarjota esim. lasten syntymäpäivinä (herkuton päiväkotit).
- Keskustellaan lasten kanssa siitä, millainen ruoka on terveellistä ja tutustutaan erilaisiin hedelmiin ja kasviksiin (värit, muodot ym.)
- Henkilökunnalla tiivistä yhteistyötä valmistuskeittiön kanssa, palautetta antaen, yhdessä kehittäen ja muistaen kiittää.
- Ravintokasvatuksessa toteutamme Saperen periaatteita muiltakin osin.
- Luonnossa liikkuminen; metsäretket ja ulkoilut. Tutkitaan luontoa ja opetellaan kunnioittamaan sitä (kerätään roskat, ei katkota oksia tai muuotoin tuhota luontoa, keskustellaan luonnon eläimistä ja siitä mikä niille on tärkeää ym.).
- Kierrätetään, lajitellaan lasten kanssa roskia.
- Opetellaan lelujen ja tavaroiden kunnioittamista.
- Tuomme liikuntaa mahdollisimman paljon arjen eri tilanteisiin.
- Harjoitellaan tunnetaitojen tunnistamista eri menetelmin (tunnekortit, keskustelu, tunteiden nimeäminen ym.)
- Hyvä hygienia, erityisesti kiinnitämme huomiota käsien pesuun.
- Pidetään ympäristö siistinä; siivotaan omat jäljet ja leikit, laitetaan tavarat oikeille paikoilleen.
- Huomioidaan materiaalien uusiokäyttö
- Kiinnitetään huomiota lasten leikkitaitoihin ja tuetaan niitä.
- Kehitetään lapsen tervettä itsetuntoa-> kannustaminen ja rohkaisu.

Arvokeskustelun ydin on yllä.

2.2. LAAJA-ALAISEN OSAAMISEN HUOMIOIMINEN PÄIVÄKODISSAMME (Vasu, 21)

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumista eri toimintamuodoissa arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti arjessa havainnoimalla ja dokumentoimalla toimintaa. Toimintatapoja ja oppimisympäristöjä muokataan sellaisiksi, että ne mahdollistavat lapsen osallisuuden sekä lasten välisen että lasten ja aikuisten välisen vuorovaikutuksen (Vasu, 21)

Laaja-alaisen oppimisen huomioiminen päiväkodissamme

Lapsi nähdään aktiivisena ja uteliaana oppijana. Pienryhmätoiminta tukee lapsen vuorovaikutustaitojen harjaantumista ryhmässä. Aikuinen havainnoi lasta ja vastaa hänen tarpeisiinsa. Yhdessä ihmettely ja asioiden pohtiminen päivän eri tilanteissa auttaa lasta muodostamaan omia mielipiteitään ja saamaan rohkaisua ajattelulle. Tarjoamme lapsille päivittäin aikaa omiin leikkeihin joissa he voivat käyttää omaa mielikuvitustaan ja luovuuttaan. Kannustamme lapsia sinnikkyuteen eri asioissa ja tuemme niissä erilaisin kannustavin keinoin: esim.leimat, mielekkäät tehtävät tavoitteeseen pääsyn palkkioina tms.

Tarjoamme lapsille päivittäin mahdollisuuksia erilaiseen liikkumiseen erilaisissa ympäristöissä sisällä ja ulkona.

Rohkaistaan ja kannustetaan lasta sekä iloitaan yhdessä tavoitteen onnistuessa.

Tavoite: Jokaisella lapsella on mahdollisuus toimia pienryhmässä omaa persoonaansa vahvistaen leikin ja vuorovaikutustilanteiden avulla.

Arviointi:

2.2.2. KULTTUURINEN OSAAMINEN, VUOROVAIKUTUS JA ILMAISU (Vasu, 22)

YLÖJÄRVEN PAINOPISTEENÄ 2018

Varhaiskasvatuksessa painotetaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Tavoitteena on vahvistaa lasten kykyä toimia yksilönä ja ryhmässä. Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat perusta ihmissuhteille. Hyvät taidot edistävät oppimista sekä tukevat mielenterveyttä ja hyvinvointia.

Lasten kanssa tunne- ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan arjen tilanteissa sekä ohjatuissa pienryhmissä erilaisten menetelmien avulla. Henkilöstö toimii hyvänä vuorovaikutuksen esimerkkinä. Henkilöstö tukee lasten kaveritaitoja ja sanoittaa sekä vuorovaikutusta että tunteita lapselle. Aikuinen on empaattinen, helposti lähestyttävä ja läsnä oleva.

Henkilöstön keskinäisen toiminnan tulee tiedostetusti ja johdonmukaisesti noudattaa samoja periaatteita ja arvopohjaa kuin lasten kanssa toimittaessa. Tärkeää on avoin, myönteinen ja toisia kunnioittava toimintakulttuuri. Samat toimintaperiaatteet koskevat yhteistyötä huoltajien kanssa (Vasu, 22–23).

Eri kulttuuritaustat huomioidaan ryhmässä tasa-arvoisesti. Aikuiset toimivat mallina kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden kohtaamisessa, ymmärtämisessä ja kunnioittamisessa.

Lapsia rohkaistaan tutustumaan uusiin kavereihin, kieliin ja kulttuureihin sekä ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Leikki-tilanteissa lapset harjoittelevat vuorovaikutustaitoja sekä ristiriitojen ratkaisemista rakentavin ja myönteisin keinoin. Myös näissä tilanteissa aikuinen on mukana auttamassa ja ohjaamassa. Ristiriitatilanteissa harjoitellaan asettumista toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Lasta rohkaistaan esiintymään hänelle ominaisin tavoin. Myönteisessä ilmapiirissä on helppo kokeilla erilaisia tapoja ja löytää mieleisensä keino ilmaista itseään. Kaveri- ja tunnetaitoja harjoitellaan mm. leikeissä sekä pienryhmätilanteissa (esim. Yhteispeli). Aikuiset toimivat hyvänä vuorovaikutuksen esimerkkinä.

Tavoite: Yksikössä laadittu kiusaamisenehkäisy suunnitelma on 08/18
päivitetty _____

Tavoite: Varhaiskasvatuksessa on kiinnitetty huomiota kaveri ja tunnetaitoihin (tulospalkkaustavoite)

Mittari:

1. Varhaiskasvatuksessa on käytössä Tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukeminen ja kiusaamisen ehkäisy -lomake / lape
2. Asiakastytyväisyyskysely toukokuussa 18: Onko päiväkodissa käytössä menetelmiä lasten ristiriitojen selvittämiseen. Tulostavoite 4.

Tavoite: Varhaiskasvatuksessa osallistutaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittämistä tukeviin koulutuksiin

Mittari:

1. Henkilöstö on osallistunut johonkin aiheen koulutukseen (Hei, me jaksetaan – koulutuspäivään, Yhteispelikoulutukseen tai johonkin muuhun aiheen koulutukseen)

Arviointi tehdään tulospalkkauskoonnissa.

2.2.3. ITSESTÄ HUOLEHTIMINEN JA ARJEN TAIDOT (Vasu, 23) **YLÖJÄRVEN PAINOPISTEENÄ 2018**

Lapsen omatoimisuutta eri tilanteissa tuetaan kannustaen ja rohkaisten. Myönteinen ilmapiiri auttaa lasta kokeilemaan taitojaan ja onnistumaan. Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia taitoja kuten pukeutumista, ruokailua sekä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Lapsia autetaan, ja heitä kannustetaan pyytämään apua tarvittaessa.

Käsienpesu on tärkeä tapa huolehtia omasta terveydestään. Päiväkodissa on säännöllinen rytmi ruokailujen ja levon suhteen. Päivälepo nähdään tarpeelliseksi kaikille lapsille. Vanhemman kanssa käydyn keskustelun perusteella huomioidaan lapsen levon määrä. Lapsia rohkaistaan maistamaan monipuolisesti erilaisia ruokia. Myönteinen ilmapiiri auttaa lasta tutustumaan uusiin makuihin. Aikuiset huomioivat vihannesten ja juuresten terveellisyyden keskustellessaan lasten kanssa ravinnosta. Valmistuskeittiön kanssa tehdään aktiivisesti yhteistyötä, esimerkkeinä hedelmä- ja kasvisviikot, jolloin lapset tutustuvat oudompiinkin tuotteisiin.

Lasten kanssa käsitellään heidän hyvinvointiaan edistäviä asioita kuten levon, ravinnon, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Lapsia autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Lasten kanssa opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita. Lapsia ohjataan myös kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa. Liikuntaa lisätään arkeen hyödyntäen esim. odotustilanteet. Liikunta on lapselle luontaista. Aikuiset hyväksyvät ja huomioivat arjessa.

Tavoite: Lasten ja nuorten perheiden liikkumisaktiivisuus lisääntyy (tulospalkkaus 2018)

Mittarina toimii huoltajille tehty kysely toukokuu18: Ovatko varhaiskasvatuksen työntekijät kannustaneet lapsia ja perheitä liikkumaan?

Tavoite: Toimintojen ja toimintaympäristön kehittäminen toiminnallisemmaksi (Hanke Liikunnallisen elämäntavan paikallisen kehittäminen)

Mittarit: Hankkeen liikuntasuunnitelma toteutuu

- Havainnointi- ja kehittämiskäynnit päiväkotiin.
- Liikuntavastaavat toimivat päiväkodissa. Toiminta rakenteissa
- Ympäristön muovaaminen liikunnallisemmaksi / keinot
- Osallistuminen varhaiskasvatuksen liikuntatapahtumiin
- Päiväkoti on liittynyt Ilo kasvaa liikkuen ohjelmaan

Arviointi on hankkeen loppuraportoinnissa.

2.2.4. MONILUKUTAITO JA TIETO- JA VIESTINTÄTEKNOLOGIAN OSAAMINEN (Vasu, 24)

Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen edistävät lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea näiden taitojen kehittymistä.

Lasten arjessa huomioidaan, että lapsi saa kokemuksen monipuolisesta viestinnästä: kirjoitettu, puhuttu, audiovisuaalinen ja digitaalinen viestintä. Lasten kanssa nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä. Lapsia innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisissa ympäristöissä. Aikuiset käyttävät mahdollisuuksien mukaan tieto- ja viestintäteknologiaa lasten arjessa ja ohjaavat sen turvalliseen käyttöön.

[Ylöjärven TVT suunnitelma](#)

Tavoite:

Tutustutaan yksiköissä seudulliseen ja Ylöjärven omaan varhaiskasvatuksen tieto- ja viestintäteknologiasuunnitelmaan. Jatkossa yksikkö valitsee suunnitelmasta yksikön tavoitteet

Arviointi, rastita yksikköön sopiva vaihtoehto

- Henkilöstö on tutustunut suunnitelmaan
- Henkilöstö ei ole tutustunut suunnitelmaan

2.2.5. OSALLISTUMINEN JA VAIKUTTAMINEN (Vasu, 24)

Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja aloitteisiin vastaaminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa. Samalla lapset oppivat vuorovaikutustaitoja sekä yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Henkilöstö huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lasten käsitys itsestään kehittyy, itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat sosiaaliset taidot muovautuvat. (Vasu, 24-25.)

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen
Vuorovaikutus lapsen kanssa on luontevaa päivän kaikissa tilanteissa. Lapsella on mahdollisuus osallistua arjen kulkuun esim. tekemällä omalta osaltaan valintoja päivän eri tilanteissa ikätasonsa mukaisesti. Arvostava vuorovaikutus lapsen kanssa tukee lapsen itsetuntoa ja antaa uskallusta ilmaista itseään eri tilanteissa.

Aikuinen kiinnittää huomiota omaan käyttäytymiseensä kaikissa päivän tilanteissa. Lasta arvostava käyttäytyminen näkyy yli ryhmärajojen jokaisessa kohtaamisessa.

Tavoite: Tuetaan lapsen tervettä itsetuntoa. Aikuinen antaa aikaa lapselle ja on aidosti läsnä tilanteissa. Ajatuksena, jokainen kohtaaminen on tärkeä. Ei anneta kiireen näkyä.

Arviointi:

3 PÄIVÄKODIN TOIMINTAKULTTUURI (Vasu, 26)

3.1. TOIMINTAKULTTUURIN KEHITTÄMINEN JA SITÄ OHJAAVAT PERIAATTEET (Vasu, 27)

Toimintakulttuurin kehittämisen perusedellytyksenä on henkilöstön ymmärrys oman toimintansa taustalla vaikuttavien arvojen, tietojen ja uskomusten merkityksestä sekä taidosta arvioida niitä. Kehittämisen lähtökohtana on aina lapsen etu.

Ammatillista keskustelua käymme johtajan johdolla pedatiimeissä, jotka kokoontuvat viikoittain. Oppivassa yhteisössä osaamista kehitetään ja jaetaan. Henkilökunta jakaa vahvaa osaamistaan toisille esim. musiikissa, tietoteknologiassa yms. Muistetaan positiivisen palautteen antaminen työkaverille.

Yhdessä vastaamme, että yhteisiä työkäytänteitä tehdään näkyväksi, niitä havainnoidaan ja arvioidaan säännöllisesti. Lapset ja vanhemmat ovat mukana toiminnan kehittämisessä ja arvioinnissa.

Vuorentaustan päiväkotiin tämä syksy on tuonut mukanaan toimintakulttuuriin muutoksen. Kaikki tämän alueen esikoululaiset ovat aloittaneet esiopetuksen meidän päiväkodissamme kaudella 2017-2018. Talossa toimii myös sisarusryhmä, jossa on neljä pienryhmää. Muurahaiset ja Hiiret (2-4v) sekä Ketut ja Karhut (4-5v). Neljä aikuista vastaa näiden ryhmien toiminnasta.

Sisarusryhmän lapset käyttävät samaa eteistilaa. Olemme kokeilleet erilaisia käytäntöjä ja tapoja saadaksemme siirtymät sekä pienryhmien toiminnan sujuvaksi. Näiden kokeilujen myötä olemme päätyneet siihen, että Muurahaiset ja Hiiret ulkoilevat toisella viikolla ensin ja tulevat sen jälkeen sisälle toimintaan. Tällöin Ketut ja Karhut ensin sisälle ja ulkoilevat sen jälkeen. Viskarit ruokailevat samassa tilassa yhdessä eskareiden Siili-ryhmän kanssa. Viskarit syövät päiväruoan ensin ja välipalan Siilien jälkeen. Siilit syövät päiväruoan viskareiden jälkeen ja välipalan ennen viskareita. Iltapäivällä on valinnaisia puuhia ja ulkoilu on yksi valinnan kohde.

Keskustelu henkilökunnan kesken jatkuu edelleen ja muutamme toimintaamme tarpeen mukaan.

Soppeenharjussa toiminta jatkuu tiimipareittain ”isojen päässä”. Kahden 2-5- vuotiainen aikuiset(6) muodostavat kolme tiimiparia. Näissä pienryhmissä on pysyvät aikuiset ja lapset. Toimintakulttuuri rakentuu vuorotteluun. Ulkoilut vuorotellaan, jotta sisätiloissa on enemmän tilaa siellä oleville. Aamu- ja välipala syödään porrastetusti samassa tilassa, lounas nautitaan pienryhmissä. Lepohetket on järjestetty kahdessa nukkarissa siten, että toisessa on nukkujat ja toisessa lepääjät.

Pienillä (2 ryhmää) toimitaan ryhmiä jakaen pienryhmissä. Ajatuksena on harjoitella tiimiparityöskentelyä yli ryhmärajan siten, että isoimmat lapset eriytetään pienistä (ulkoilu, sali, käytävät).

OPPIVAN YHTEISÖN PERIAATTEET (Vasu, 28)

Varhaiskasvatus osallistuu aktiivisesti seudulliseen kehittämistyöhön ja valtakunnalliseen kehittämis- ja arviointityöhön. Varhaiskasvatuksessa toiminnan kehittämisessä ja arvioinnissa hyödynnetään uusinta tutkimustietoa ja lisäksi seurataan yhteiskunnallista lapsiin ja nuoriin liittyvää keskustelua. Oppilaitosten kanssa tehdään tutkimus-, koulutus- ja harjoitteluyhteistyötä.

Varhaiskasvatuksessa tuetaan yksiköiden ja toimintamuotojen omaa kehittämistyötä. Kokemuksia ja hyviä käytäntöjä jaetaan henkilöstön kesken. Henkilöstölle tarjotaan mahdollisuuksia ammatilliseen keskusteluun ja henkilöstön ja toimintakulttuurin kehittymistä tuetaan muun muassa vakiinnuttamalla agentti- ja mentorointimentelmät osaksi varhaiskasvatuksen toimintaa. (Vasu s.28.)

Oppivassa yhteisössä arvostetaan kunnioittavaa ja huomaavaista käytöstä. Yhteisö rohkaisee kokeiluun mutta sallii myös erehtymisen. Työyhteisössämme on myös tilaa erilaisille mielipiteille ja tunteille. Koska tänä syksynä on kokeiltu uudenlaisia toimintatapoja on tärkeää että pohditaan sovittuja tavoitteita ja käytänteitä sekä arvioidaan niitä saatujen kokemusten ja palautteiden kautta. Näin lapset, vanhemmat ja henkilöstö oppivat toinen toisiltaan ja yhdessä tekeminen vahvistaa osallisuuden kokemuksia.

Tavoite: Koulutuksessa ollut työntekijä jakaa tietoa pedatiimeissä ja hoitajapalavereissa. Toimintakulttuuria kehitetään jatkuvalla arvioinnilla.

Arviointi:

LEIKKIIN JA VUOROVAIKUTUKSEEN KANNUSTAVA YHTEISÖ (Vasu, 28)

Varhaiskasvatuksessa mahdollistetaan pitkäkestoinen leikki, jossa huomioidaan lasten esittämät ajatukset ja toiveet. Pitkäkestoisen leikin mahdollistamiseksi on tärkeää, että kaikki päiväkodissa työskentelevät henkilöt keskustelevat yksikkökohtaisista käytännöistä ja toimintatavoista. (Vasu, 29.)

Leikki on tärkeä osa lapsen päivää. Sen ohessa lapsi oppii/pystytään opettamaan paljon taitoja. Vuorovaikutus toisten lasten kanssa on monelle opeteltava taito. Jokainen päivä sisältää leikkiä sekä sisällä että ulkona. Lapsi pystyy vaikuttamaan siihen, mitä leikkii ja kenen kanssa leikkii. Aikuisen tehtävänä on järjestää leikille puitteet ja olla tietoinen leikin kulusta. Aikuinen voi tarvittaessa ohjata tai osallistua leikkiin. Tärkeää on havainnoida lasten leikkitaitoja sekä vuorovaikutusta leikin aikana. Leikin pitää olla tasa-arvoista kaikkien leikkijöiden kesken.

Jokainen vuorovaikutustilanne päivän aikana, pienikin, on tärkeä.

Tavoite: Jokaisella lapsella on mahdollisuus hänelle mieleiseen leikkiin. Aikuinen on aktiivinen leikin aikana.

Arviointi:

OSALLISUUS YHDENVERTAISUUS JA TASA-ARVO TOIMINNASSA (Vasu, 24 ja 30)

Tavoite.Lasten tasa-arvoinen kohtelu ja kuuntelu on erittäin tärkeää. Jokaisen lapsen mielipide on tärkeä ja huomioonotettava. Henkilökunnan vastuulla on lasten ja vanhempien osallisuuden ja toimijuuden mahdollistaminen.

Lasten kanssa mietitään monikulttuurisuutta huomioiden tasa-arvo Henkilökunta huomioi omassa käyttäytymisessään lasten sukupuolisensitiivisen kohtelun. Kiinnitämme huomiota siihen, ettemme nimeä "tyttöjen ja poikien" värejä, leikkejä ym. vaan kaikilla lapsilla on mahdollisuus nauttia päivästänsä ilman, että aikuiset rajoittavat lasten mahdollisuuksia toimia omien kiinnostustensa mukaisesti.

Arviointi:

3.2. OPPIMISYMPÄRISTÖT s. 30

Varhaiskasvatuksessa hyödynnetään suunnitelmallisesti monipuolisia oppimisympäristöjä. Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät toimintaperiaatteet sekä mahdolliset muut yhteistyötahot kirjataan toimintasuunnitelmaan.

Toimintasuunnitelmaan kirjattuja oppimisympäristöön liittyviä asioita ja niiden toteutumista arvioidaan ja kehitetään vuosittaisen itsearvioinnin yhteydessä. Oppimisympäristöjen arviointia ja kehittämistä tehdään yhdessä lasten ja huoltajien kanssa sekä vertaisarvioinnin keinoin. Oppimisympäristöjen kehittämistä toteutetaan yhdessä Ylöjärven kaupungin tekniikka- ja ympäristöosaston kanssa. (Vasu, 31–32.)

Vuorentaustan päiväkodissa on kolme ryhmätilaa sekä sali. Lasten käytössä on myös talon käytävät. Ryhmien yhteydessä on myös pieniä huoneita, joissa lasten on mahdollista leikkiä/puuhastella rauhassa. Ryhmissä toimitaan pienryhmissä, jolloin ulkoilu tapahtuu vuorotellen ja sisätilat ovat kokonaisuudessa käytössä osalle ryhmää. Lähimetsä on myös säännöllisesti käytössä jokaisessa ryhmässä. Lähikoulun kenttää käytetään myös paljon.

Soppeenharjun päiväkodissa on neljä ryhmätilaa, yksi pienryhmätila sekä sali. Lisäksi päiväkodin käytävät ovat aktiivisesti lasten käytössä. Pitkät käytävät innostavat mopoiluun ja erilaisten pyörien käyttöön.

Päiväkodin piha on erittäin laaja ja se antaa mahdollisuuksia puissa kiipeilyyn sekä isot kivet innostavat yrittämään kivelle pääsyä.

Isot metsäalueet alkavat heti päiväkodin aidan takaa. Jokainen pienryhmä retkeileekin viikoittain metsässä. Lapsilla on mukana omat, kotoa tuodut, eväät.

Oppimisympäristöjä kehitetään/ arvioidaan jatkuvasti ja eri tilat on muunneltavissa erilaiseen käyttöön.

Tärkeää on huomioida lasten mielipiteet ja leikkejä tukeva ympäristön muokkaaminen.

Tavoite:

1. Kuvaa oppimisympäristöihin liittyvät toimintaperiaatteet:

Pienryhmätoiminta antaa tilaa lapsille toimia eri tiloissa mahdollisimman pienissä ryhmissä. Oppimisympäristöt ovat **lasten muokattavissa** esim. erilaisiin leikkeihin.

2. Kuvaa työtapoihin liittyvät toimintaperiaatteet:

Aikuinen on **aktiivinen havainnoija** ja valmis **auttamaan lapsia** oppimisympäristöjen **muokkaamisessa**.

Aikuinen tiedottaa muutoksista toisia ryhmiä. Ideat saattavat jalostua.

Arviointi:

Tavoite:

Yksikön turvallisuussuunnitelma on päivitetty 11/18

3.3. YHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA s. 32

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tiedonsiirtokäytänteet on selvitetty varhaiskasvatuksen erillisessä ohjeistuksessa varhaiskasvatussuunnitelman sivuilla 16–17.

HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ JA OSALLISUUS s. 32

Huoltajilla on mahdollisuus antaa halutessaan palautetta varhaiskasvatuksen toiminnasta ja lapsen yksilöllistä tarpeista. Palaute käsitellään ja siihen vastataan. Toimintaa arvioidaan ja kehitetään saadun palautteen pohjalta. Yhteistyön toimivuutta ja kehittämistä arvioidaan säännöllisesti asiakastytyväisyyskyselyllä. Huoltajia tiedotetaan tuloksista ja niitä hyödynnetään toiminnan arvioinnissa ja kehittämisessä. Tiedottamista ja viestintää toteutetaan sähköisillä välineillä.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö kannustaa huoltajia osallistumaan yhteiseen suunnitteluun ja arviointiin sekä tulee huoltajia keskinäisessä verkostoitumisessa. Perheille järjestetään vanhempainiltoja sekä yhteisiä juhlia ja tapahtumia. Varhaiskasvatuksen henkilöstö osallistuu myös Ylöjärvellä järjestettäviin lasten ja nuorten tapahtumiin mahdollisuuksien mukaan. (Vasu, 33.)

Jokaiselle lapselle tehdään lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma vanhemman kanssa toimintakauden aikana. Se arvioidaan tarvittaessa.

Vanhempien osallisuus huomioidaan päivittäisissä keskusteluissa sekä syksyn vanhempainillassa. Aikomuksena on tehdä vanhemmille kevyt webropol- kysely syksyn ja kevään aikana liittyen lapsen ryhmän toimintaan. Osallisuudessa olisi hyvä päästä tasolle, jolla vanhemmalla on sellainen olo, että hänellä on mahdollisuus sanoa ajatuksiaan ja ne otetaan vakavasti.

TIEDOTTAMINEN JA PÄIVITTÄINEN KOHTAAMINEN /TIETO LAPSEN PÄIVÄSTÄ, (TVT-suunnitelma, 8)

Tiedottaminen hoituu pääasiallisesti Päikyn kautta, joskus ovi-ilmoituksin ja sähköpostitse. Vanhempien kohtaaminen päivittäin on erittäin tärkeää. Aamuvastaanotossa kohdataan lapsi ja vanhempi tervehtien ja annetaan vanhemmalle mahdollisuus keskustelulle. Myös hakutilanteessa pyritään rauhoittamaan aikaa vanhemman kohtaamiseen. Lasta koskevat tiedot kirjataan erilliseen vihkoon tai Päikyn muistilapulle, jotta lapsen luovuttava aikuinen on tietoinen päivän kulusta. Kiinnitetään huomiota siihen, että jokaisesta lapsesta on jokin huomio päivän ajalta. Mielellään sellainen asia, joka on vanhemman kanssa keskusteltu seurattavaksi, ”Ihan hyvä päivä” ei riitä. Syksyn aikana otetaan Päikyn muistilapputoiminto käyttöön joka ryhmässä.

Tavoite:

1. Toteutetaan yksikössä huoltajille vuoden aikana vähintään yksi yksikön oma kysely
2. Huoltajille esitellään sähköisten palvelujen käyttöä kuten Päikkyä ja Efficaa.

Arviointi:

MONIALAINEN YHTEISTYÖ (Vasu, 33)

Varhaiskasvatus toimii yhteistyössä lapsiperheiden sosiaalipalveluiden, terveydenhuollon, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden kanssa sekä hallinnon että käytännön toiminnan tasolla. Muita yhteistyötahoja ovat mm. seurakunta, yhdistykset sekä yksityiset palveluntuottajat (Vasu, 34).

Yhteistyötahoja ovat em. lisäksi lähikoulut. **Vuorentaustan koulun** kanssa teemme jatkuvaa yhteistyötä. Eskarit pääsevät vuoden aikana koulun kanssa tutuksi sekä arjen osalta että erilaisten yhteisten tapahtumien kautta.

Vuorentaustan koulun sali on sekä eskarien että pienempien käytössä viikoittain.

Soppeenharjun päiväkoti tekee yhteistyötä **Soppeenharjun koulun** kanssa.

Musiikkiluokka on käynyt päiväkodilla esiintymässä lapsille ja päiväkodin lapset ovat esiintyneet heille.

Kasiluokkalaiset ovat järjestäneet viskareille kotitalousluokassa lasten juhlat.

Läheisen palvelutalon vanhukset ovat tulleet myös lapsille tutuiksi. Lapset vierailevat palvelutalossa esiintymässä erilaisten pyhäpäivien yhteydessä.

Seurakunnan työntekijät ovat käyneet juhlapyhien yhteydessä kerran lukukaudessa.

Oppilaistosten kanssa teemme jatkuvaa yhteistyötä, otamme vastaan lastentarhanopettaja- ja lähihoitajaopiskelijoita.

Arviointi:

4 VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGISEN TOIMINNAN SUUNNITTELU JA TOTEUTTAMINEN (Vasu, 35)

Kuvaa

- **Päiväkodin suunnittelukäytännöt** Lastentarhanopettajilla on maanantaisin lähi Iton kanssa pedatiimi (1h). Koko talon lastentarhanopettajilla on yhteinen pedatiimi keskiviikkoisin (1h) Soha, torstaisin (1h) Vupk. Tämän lisäksi heillä on 3h suunnittelu-aikaa viikossa. Jos kaksi tuntia on saatu yhdistettyä, jää tiimipalaverille aikaa 45min/vko.

Palaverikäytännöt

Hoitajien palaveri on perjantaina aamu-ulkoilun aikana. Hoitajapalaverissa keskustellaan samoista asioista kuin pedatiimissä samalla viikolla. Tarvittaessa järjestetään koko talon palaveri työajan ulkopuolella.

Työryhmät

Työryhmät muodostetaan eri osa-alueilla (hyvinvointi sisältää ravitsemuksen, liikunnan ja Keken, lisäksi seurakunta, kulttuuri ja Päikky).

Erilaisten tapahtumien osalta muodostetaan työryhmiä, joihin kuuluu 1 työntekijä/ryhmä. Työryhmä suunnittelee ja delegoi. Suunnitelma/työnjako käsitellään yhteisissä palavereissa.

Päiväkodin dokumentointikäytännöt

Joissakin eteisistä on näkyvissä päivän/viikon tekemiset vanhemmille, mitä taitoja ollaan opeteltu ja miten.

Ryhmävasu laaditaan havaintojen ja vasu-keskustelujen pohjalta.

Havainnot kirjataan ja niiden pohjalta muodostetaan erilaisia pienryhmiä.

Päiväkodin käytössä olevat työtavat

Pienryhmätyöskentely ja suurelta osin tiimiparityöskentely.

Leikki ja sen toteutuminen

Leikki toimii pääasiallisena oppimisen välineenä lasten kaikessa oppimisessa. Se on huomioitu arjessa:

- Leikille on varattu tarpeeksi aikaa
- Leikki-ilanteet pyritään rauhoittamaan
- Aikuinen on aktiivisesti mukana leikki-ilanteissa (ristiriitatilanteisiin pystytään puuttumaan ja mahdollisesti ennakoimaan sekä mallintamaan ristiriitatilanteiden sopimista).
- Aikuinen tarvittaessa rikastuttaa leikkiä ja vie sitä eteenpäin.
- Vuorovaikutus- tunne- ja kaveritaidot harjaantuvat.
- Aikuisella mahdollisuus havainnoida lasten em. taitoja.

5 KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKI (Vasu, 50)

Varhaiskasvatuksessa lapsen kehitystä ja oppimista havainnoidaan säännöllisesti. Havainnoinnin lisäksi päiväkodeissa voidaan käyttää erilaisia arviointimenetelmiä, joiden käyttöä arvioidaan yhdessä varhaiskasvatuksen erityisopettajien kanssa. Arvioinnit tehdään yhteistyössä varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajien kanssa. Havainnoinnin ja arvioinnin perusteella lapsi ohjataan tarvittaessa tarkempiin tutkimuksiin perhekeskukseen.

Ylöjärven varhaiskasvatuksessa lapsen tarvitsema kehityksen ja oppimisen tuki järjestetään pääsääntöisesti päiväkodissa. Perhepäivähoidossa ja avoimessa varhaiskasvatuksessa on käytettävissä varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultaatio kehityksen ja oppimisen tuen tarpeen arvioinnissa sekä tuen järjestämisessä. (Vasu,51.)

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tarpeet. Kehityksen ja oppimisen tuki rakentuu lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki järjestetään osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa.

Tuen tarpeen havainnointi ja tuen antaminen kuuluvat koko henkilöstölle heidän koulutuksensa, työnkuviensa ja vastuidensa mukaan. Huoltajan kanssa keskustellaan tuen saamisen mahdollisuudesta ja tuen keskeisistä periaatteista. Monialainen yhteistyö toteutetaan ensisijaisesti huoltajan suostumuksella.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja Heidi Seppälä on tutustunut kaikkiin ryhmiin ja on säännöllisesti henkilökunnan tukena mietittäessä toimintaa, jonka avulla pystytään vastaamaan lasten erilaisiin haasteisiin.

Yksikössä on käytössä Hali- ja Kehu-ikätasomittarit. Mittarit toimivat työvälineinä osaamisen kartoittamisessa.

Tavoite:

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa sovitut toimenpiteet ja menetelmät toteutuvat

Arvioidaan: Toimenpiteiden ja menetelmien toteutumista arvioidaan jokaisen lapsen kohdalla yhdessä lapsen huoltajien ja henkilöstön kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioitaessa.

6 PEDAGOGISEN TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN (Vasu, 57)

Ylöjärven varhaiskasvatuksessa arvioidaan yksikön toimintasuunnitelmaa, ryhmäkohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa ja lapsikohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa itsearviointin, kyselyjen ja keskustelun keinoin. Lisäksi arvioinnissa hyödynnetään erilaisia dokumentteja. Lapsille tarjotaan aktiivisesti mahdollisuuksia ajatustensa ja mielipiteidensä esittämiseen. Huoltajille järjestetään säännöllisesti tilaisuuksia varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. Asiakas- ja henkilöstökyselyjä toteutetaan säännöllisesti. Eri tavoilla saatujen palautteiden perusteella tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita ja kehitetään toimintaa. Varhaiskasvatusyksikön tulokset annetaan tiedoksi asianomaisille. Koko kaupunkia koskevat tulokset julkaistaan kaupungin verkkosivuilla. (Vasu, 58.)

Tiimeissä tehdään jatkuvaa arviointia arjen sujuvuudesta ja toimintaa kehitetään heti, mikäli tarve sitä vaatii. Kaikilla on mahdollisuus kehittää päiväkodin toimivuutta. Jatkuva arviointi kaikessa toiminnassa on toivottavaa. Palavereissa käsitellään ehdotuksia ja tehdään koko taloa koskevia päätöksiä. Tiimejä koskevat päätökset tehdään tiimeissä. Vuosisuunnitelma on työväline. Sitä noudatetaan ja sitä päivitetään tarvittaessa. Talon palavereissa keskustellaan suunnitelmasta.

Lapsia rohkaistaan sanomaan mielipiteensä erilaisissa asioissa esim. päivän toiminnasta. Joissakin ryhmissä on käytössä mm. hymynaama-kuvat, joiden avulla lapset oppivat kertomaan mielipiteensä ja tuntemuksensa.

Henkilöstön itsearviointin pitää olla jatkuvaa. Onnistumisista pitää iloita. Ilo tarttuu. Epäonnistua saa ja pitääkin. Sitäkin kautta kehittyy itse ja toimintakin kehittyy.

Kuvataan seuraavat asiat

- Yksikössä käytössä olevat arviointikäytännöt
Pedagogista arviointia jokainen tekee itse koko ajan. Tiimeissä keskustellaan ja arvioidaan arkea ja toimintaa jatkuvasti. Pedatiimeissä ja hoitajatiimeissä keskustellaan koko talon pedagogiikasta.
- Miten toimii jatkuva arviointi
On laadittu havainnointilomakkeita, jotka helpottavat Vasun muotoista arviointia (Vuosikello, havainnointilomake liikennevaloilla).
- Miten on onnittu järjestämään huoltajille mahdollisuuksia varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.
Vasu-keskustelussa vanhempi keskustelee ryhmän lastentarhanopettajan kanssa. Tavoitteena on vanhempainillassa avata vanhempien osallisuutta siitä näkökulmasta, että heillä on aina mahdollista keskustella ja olla mieltä päiväkodin toiminnasta. Osallisuus ei aina tarkoita osallistumista erilaisiin päiväkodin tapahtumiin vaan se on enemmänkin ajatustapa kuulluksi tulemisesta.
- Miten toimintasuunnitelman toteutumista arvioidaan
Toimintasuunnitelma on arjen työkalu, johon tehdään päivityksiä sekä merkintöjä läpi vuoden.
- Miten tuetaan lapsen arviointitaitoja

Lapsi oppii arvioimista aktiivisessa vuorovaikutuksessa. Jokainen mielipide on tärkeä.

- Henkilöstön itsearviointi esim. erilaiset itsearviointilomakkeet mainitaan
- Itsearvioinnissa käytössä olevia lomakkeita: [itsearviointi- ja arviointilomakkeet](#)

